

DELA VSKA

PR AVI CA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2263. Štev. čekovnega računa 14.900

Krah Panevrope v Ženevi.

Vsi demokratični ljudje so pričakovali, da bo z zadnjim zasedanjem Društva narodov zamisel zveze evropskih držav vsaj malo napredovala na svoji poti k uresničenju. Velikopoteznih akcij od državnih sedanjih evropskih konstrukcij pač nismo pričakovali, a upali smo vsaj, da bodo pristali na temeljna načela te prepotrebne zveze.

Tako pa smo slišali raz ženevske tribune do vseh potankosti fines izdelane govore — platonske slavošpeve o miru in mednarodnem bratstvu, a na koncu večdnovnih govorov je bil stavljen predlog, naj se ustanovi za proučevanje Briandovega načrta Panevrope samo neka komisija iz vrst Društva narodov. Pa še ta predlog je naletel na odpor.

Za vsemi lažnivimi besedami diplomatov se je skrival imperializem držav, ki so jih oni zastopali. Nemški in prav tako italijanski diplomati v to zvezo ne gredo, ker se boje nadvlade Francije in njenih evropskih zaveznikov. Anglijo pa njen gospodarski položaj nujno sili v vrsto nasprotnikov Panevrope. Kajti že sedaj evropski industrijski trusti bi-

jejo zlasti Anglijo, ki je v Evropi izgubila zadnji trg — brezposelnost pa raste kot pošast in ruši angleške finance. Sovjetska Rusija že zaradi svoje večkontinentalnosti v to zvezo ne spada in je po vseh svojih ošabih in razvoju v bodočnosti svet čisto zase.

Prepričan Panevropec more v tej ženevski debati videti in čutiti le silno persifliranje idealno zamišljenega načrta rešitve evropskih narodov iz sedanjega kaosa in medsebojne zdražbe, načrta, ki je kot rešilni pas vržen razkrajajoči se evropski kulturi in propadu gospodarstva. Ideja Panevrope je oblatena!

Vsakdo mora postati po teh zadnjih dogodkih še bolj uverjen, da narodov in ljudstev ne rešujejo pred katastrofami diplomati pri zelenih mizah, ampak da se tam le prečesto naravnost pripravljajo nesreče za ljudstvo. Zveze evropskih držav ne bodo ustvarili državniki s papirnati pogodbi! Panevrope bo morala zrasti iz razuma in duše evropskih narodov, ustvarilo jo bo le široko gibanje množic delovnega ljudstva.

jama ni jasna. Oboji so proti republikli in versajskem miru, pa za ostrejšo odprto akcijo proti zmagovitim državam, prav za prav samo proti Franciji in Poljski. Hitler je jačji od Hugenberga samo radi tega, ker lahko bolj brezobzirno in demagoško razlaga svoj program, dočim mora imeti Hugenberg kot voditelj industrijskih koncernov primeren obzirnost. Fašisti zabavljajo in udrihajo na vse plati, pozitivne in ustvarljive zahteve so jim deveta briga. Zato je naravno, da je Hitler močno zrasel nad svojim bolj umerjenim somišljenikom Hugenbergom.

Gotovo je močno značilno dejstvo, da se je za fašizem izrekla pretežna večina nemške malomeščanske mladine. Iz vrst malomeščanstva se je prej skoraj izključno rekrutiral številni oficirski pa uradniški kader. Danes ostajajo ti ljudje brezposelni, ali pa se love za slabo plačanimi privatnimi službami. Sploh je malomeščanstvo očigled porasta moči levčarskih delavskih elementov znatno degradirano na socialni lestvici. Edino nado na spremembo seuanjosti jim obljublja fašizem.

Komunistom so dali glasove poleg dosedanjega kadra še vsi brezposelni sto tisoči industrijskega proletarijata. Tako je v Berlinu glasovalo za komuniste vseh 300.000 brezposelnih iz Neuköllna in so komunisti v Berlinu po teh volitvah najmočnejša stranka. Imajo 738.986 glasov; socialni demokrati so ostali za 1.100 glasov za njimi. Pridobili so poleg politično nezavednih novih volivcev še ves odpadke od socialnih demokratov okoli 450.000 glasov.

Socialna demokracija kljub malo neugodnim dispozicijam je v glavnem obdržala svojo silo neokrnjeno. Vendar so imeli njeni kandidati dovolj argumentov v rokah, da so se upali zahtevati od volivcev zaupanje še za naprej. Kajti borba za davčno reformo v prvi vrsti od strani nemške ljudske stranke kot zastopnice kapitala je docela razumljiva. Težje je pojmiti, da je držala te zahteve tudi levica centroma, ki je bila z Brüningom, dr. Wirthom in Stegerwaldom dovolj jaka i v kabinetu, da bi mogla z večjim uspehom brzdati eksponente kapitala. Kajti če je dejal Stegerwald, da daje nemška država iz svojega budžeta za javne ljudske potrebe 24 milijard, a za izrazito delavsko-socialne preko 10 milijard mark, tedaj pomeni to 37 % državnega budžeta napram prevojnim 8 1/2 %. A še pomembnejše je, kakor navaja v belgrajski »Politiki« od 21. septembra XYZ, da razpolagajo proletarski sloji s 68 % vsega nacionalnega dohodka, a posedujoči sloji s 32 %. Delavci s 68 % narodnega dohodka prispevajo za socialne izdatke 47 %, posedujoči sloji s svojimi 32 % nacionalnih dohodkov pa 13 %. Ti sloji so se uprli ne le novim izdatkom, ki bi bili potrebni predvsem za brezposelne, ampak so skušali doseči celo toliko moči, da tudi sedanji davčni sistem spremene. Tudi to se spričo izida volitev ni posrečilo, kajti socialna demokracija je ostala z 8.572.016 glasovi najjačja nemška stranka, mimo ali celo preko katere ni mogoče vladati.

Centrum je bil sicer ne številčno, ampak politično na volitvah — poražen. Pridobil je sicer na račun razbite nacionalne stranke in iz vrst nemške ljudske stranke 6 poslancev, a to politično ne pomeni nič. Kajti nove stranke niso izpolnile pričakovanih, da se z njihovo pomočjo uveljavi v parlamentu močan blok sredine, ki bo mogel vzdržati i napade levice i desnice. Tako politično in taktično bilansiranje se je izkazalo brezpomembnim. Zlasti pa je nekoristno in neprimerno taktično bilansiranje za tako izrazito katoliško stranko kot je cen-

trum, čeprav so se začeli zadnji čas nagibati k njemu tudi mnogi protestantje, zlasti evangelijsko delavstvo, ki tvori s katoliškim enotno krščanske strokovne organizacije. Sploh so imele le-te v sedanjem kabinetu vsaj po številu svojih predstavnikov sodeč znaten vpliv. Saj je bil celo kancler Brüning prej predsednik krščanskega »Gewerkschaftsbunda« Nemčije in Stegerwald je bil vendar predsednik zveze delavskih strokovnih sindikatov. Wirth pa je znan kot izrazit republikanec. Težko je razumeti, da so mogli ti moške skupaj s kapitalisti iz nemške ljudske stranke iti v ogenj proti soc. demokratom za davčno reformo, ki gre vsekakor na škodo delavstva. V volivni borbi sami so stopili krščanski strokovničarji prav v ospredje v vrstah centroma in je bilo prav vse zanj. Tuda Imbusch, rudarski voditelj in Wieber, kovinar. Saj sta ta dva tudi še potem, ko je Stegerwald že pustil javno borbo s protidelavsko desnico v centru in nehal groziti z novo krščansko delavsko stranko, prav glasno nastopala proti vodstvu centroma. Zato more centrum v znatni meri pripisati svojo zmago baš — delavcem.

Vitus Hellerjeva krščansko-socialna stranka je v koalicijski z »Volksrecht-Partei« dobila pod to firmo 271.931 glasov brez poslanskega mandata. Vzrok temu je volivni sistem. Po samem številu glasov bi ji pripadli 4 poslanci. Pri zadnjih volitvah je dobila kršč. soc. stranka 110.000 glasov. Da napredek ni večji, je kriva zlasti nezadostna organizacija in ne docela enotna usmerjenost stranke. Saj so na Bavarskem nekateri prejšnji pristaši bojda volili — fašiste. Vsekakor čaka idealne delavce še sila mnogo stvarnega, podrobnega organizatoričnega dela.

Volitve niso prinesle nove situacije, ampak so le potrdile prejšnji položaj: nujnost zveze nekaterih strank sredine s socialnimi demokrati. Prve dni po volivni nedelji so res nekateri pričakovali fašističnega puča, a so v istem hipu banke in industrija, ki so prej v volivni kampanji podpirale fašiste, vsak poskus odločno odsvetovali. Kajti inozemske borze so prav točno registrirale psihozo prvih povolivnih dni v Nemčiji. Res je sicer, da fašisti že več mesecev sem pripravljajo v armadi in med žandarmerijo svoje celice. Ponekod jim je to že uspelo. Baš te dni stoji pred sodiščem v Leipzigu skupina oficirjev, ki je obtožena, da je delala za fašistične prevratne cilje. Vsekakor pa je gotovo, da stoji 11 milijonom prevratniških fašističnih in komunističnih glasov nasproti 25 milijonom glasov, ki so za vseskozi miren demokratičen razvoj. Čeprav precejšen del tudi same Hitlerjeve stranke brkone ne bi kar na mah bil za prevrat, je vendar potrebno podčrtati dejstvo, da zahtevajo fašisti v prvih dneh po volitvah zase vojno in policijsko ministrstvo. Voditelji fašistov so uverjeni, da je teh 6 in pol milijona nemških državljanov glasovalo zanje zavestno. Ne pride jim na um, da bi mogle biti te mase varane že s samim nazivom stranke: »narodno-socialistična«. Vendar je danes kljub izkušnjam pučistov iz 1923 posrečena fašistična revolucija v Nemčiji spričo jakosti delavskih strokovnih in političnih organizacij, ki lahko vsak hip izvedejo generalni štrajk in pa spričo pripravljenosti vojaštva in policije nemogoča stvar. Morebiti bodo sem pa tje kake lokalne praske fašistov ali pa komunistov, a na državno politiko in razmere v državi to ne bo imelo odločilnega vpliva. Vendar vznemirjenost, ki so jo povzročile volitve, še vedno traja, čeprav je potekel že dober teden.

A centrum in socialna demokracija že čisto trezno in hladno preso-

Volitve v Nemčiji.

Kakor je sam notranji minister dr. Wirth priznal v svojem govoru v radiu, je bila sedanja vlada v nedeljo 14. sept. poražena. Blok sedanjih vladnih strank ima v novem parlamentu veliko manjšino.

14. septembra je stopilo k volivnim žaram 5 milijonov volivnih upravičencev, ki dosedaj ob volitvah niso posečali volivnih prostorov. Vseh teh 5 milijonov je glasovalo proti vladnim strankam — za fašiste in za komuniste.

Moč ideje sta tega dne ponovno dokazali dve nemški stranki, ki sta doslej vodili nemško republiko vseh dvanajst let njenega življenja — centrum in socialna demokracija. Prvi je doprinesel dokaz, da mora biti zanj stalno rezerviranih v državnem zboru najmanj 65 do 70 sedežev, dočim je socialna demokracija s svojim milijonom organiziranega članstva pokazala svojo neovrgljivo ustaljenost v proletarijatu, tako da bo ob normalnem razvoju tudi v bodočnosti vseskozi najjačja nemška stranka.

Zadnje volitve so se izvršile v znamenju poraza vlade in porasta skrajne desnice in skrajne levice. Brüningov kabinet se je po razcepu s socialnimi demokrati odločil dokončno razbiti tedaj jako nacionalno stranko in si z volitvami ustvariti po manjših strankah (Westarp, državna stranka) v parlamentu zadostno večano. Proces razkroja nacional. stranke je zlasti močno forsiral centrum. Okoli njega so se začeli že pred volitvami zbirati oni izstopivši poslanci nacionalne stranke, ki so bili brez vrhovnega političnega vodstva. Nekatere skupine poslancev bivše nacional. stranke so bile že prej mnogo bližje centru kot pa n. pr. levemu krilu svoje lastne stranke. Na ta način započete razkroja nemške nacionalne stranke ni bilo težko zaključiti s popolnim njenim bankrotom in pomagati poedinim grupam pri ustanavljanju novih stankarskih formacij. Tako sta šle v volitve nova državna stranka, ki je naperila svojo ost zlasti proti Hitlerjevim fašistom za ohranitev ustave, demokracije in republike in nemška kmetijska stranka. Volitve so pokazale, da so bili računski strank sredine zlasti pa katoliškega centroma, ki je nameraval grupirati v isto linijo zlasti vse versko-pozitivne stranke in tako ob ugodnih prilikah morda skleniti nekaj zakonov kulturnega značaja, ki že

več let čakajo — v smislu svojega programa, docela zgrešeni. Sredinske stranke so dosegle baš nasprotno — porast ekstremistov. Položaj je ostal zanje docela nespremenjen — koalicijska socialni demokrati je danes kot pred meseci edini izhod iz že skoraj leto dni trajajoče parlamentarne krize.

Le popolen naivnež bi se mogel ogrevati za zvezo sredine z narodnimi socialisti — Hitlerjevimi nemškimi fašisti. Kajti ta stranka s svojimi 107 poslanci enako kot komunisti odklanja sedanje ustavo, parlament in demokracijo sploh. Fašisti niso šli v volitve, da bi v parlamentu delali, ampak ga rabijo le kot sredstvo za doseg svojih ciljev — fašistične diktature. Poslanski mandati so jim sredstvo za doseg fašistične, kot komunistom za doseg »proletarske« diktature. V tej točki so si oboji čisto edini.

Kancler Brüning, ki je pozival narod, naj se v večjem številu udeleži volitev kot doslej, pač ni mislil, da bo njegov poziv našel tak odziv. Kajti za fašiste in komuniste je kompaktno glasovalo vseh 5 milijonov, nemških državljanov, ki se dosedaj niso zanimali za politično življenje. V mnogih krajih je znašala volivna udeležba preko 90 %. Dosedanji volivci so prebrali svoje stranke le prav malo. Poleg tega pa je šlo k fašistom skoraj 2 milijona bivših nemških nacionalcev. Porast fašistov je čisto naravna posledica težke gospodarske krize, ki zadeva zlasti srednje sloje. Fašisti so se tako neverjetno razbohotili prav zaradi tega, ker so najbolj zabavljali in udrihali čez vse ono, kar izvestne sloje najbolj žuli. Prav isti slučaj je bil ob volitvah 1924 z nemško nacional. stranko. Tedaj so bili ti sloji spričo inflacije najhujše prizadeti. In ta masa je z volitvami izrazila svojo nevoljo in željo po osveti. Hugenbergovcev in Hitlerjevcev je šlo tedaj v parlament okoli 140. V zadnjem parlamentu jih je bilo pa samo še 85. Zadnje volitve tedaj niso dale nacionalistom kake posebne številčne moči. Težke gospodarske prilike so močno doprinesle k temu, da so Hitlerjevi vzdramil s svojimi obljubami o razbitvi versajske mirovne pogodbe, oni del vsiljivcev, ki se ne bavijo s politiko. Le odnos moči je točno obrnjen, kajti v novi parlament bo prišlo 107 Hitlerjevih fašistov in 41 Hugenbergovcev. Razlika glede zahtev, med tema dvema frakci-

jata položaj »Vorwärts« pravi, da se po 8 dneh že lahko vrnemo zopet k pameti. Tudi sredina ima kabinet še trdno v rokah in Brüningu se nikamor ne mudi, da bi sklepal nove koalicije. Sicer je notranji minister četrti dan dr. Wirth že snubil socialne demokrate, a je bila njegova osnova od soc. dem. odklonjena. Wirth je izrazil nado, da bi v slučaju, če pride sedanjí kabinet nespremenjen pred novi parlament, vsaj en del soc. dem. poslancev glasoval za vlado. A socialni demokrate za koalicijo, kjer bi bili samo za štafazo, odločali pa ne bi prav nič, razumljivo ne morejo biti. Izjavljajo

pa svojo pripravljenost in stavljajo glavne svoje zahteve: vladne odredbe na podlagi člena 48 se naj nadomeste z zakoni s spremenjeno vsebino, prizadevanj kapitala, da pritiska na delavce, vlada ne le ne sme podpirati, ampak jim mora ostro nasprotovati in republika se mora bolj živo zavedati svojih socialnih obveznosti. Če pa se uresniči želja desnega krila sedanjega vladnega bloka in poskuša eksperimentirati s fašisti, tedaj bo socialna demokracija v najhujši opoziciji, ki jo le-ta kakor znano zna izvajati.

V. P.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Naš razredni boj.

Delavstvo se strokovno organizira zato, ker hoče po svoji ustvarjajoči delovni sili postati sodooločujoč in enakopraven faktor v človeški družbi, pa naj se organizira za obrambo svojih najprimitivnejših človeških pravic, katere so zaradi profitarke sebičnosti delodajalcev stalno ogrožene. Zgodí pa se, če je organizacija delavstva bolj slaba, da se kapitalisti posmehujejo, češ saj nič ne pomenite, če pa postane taka organizacija močna in postajajo njeni uspehi in vpliv vedno bolj občuten, tedaj pa so takoj v strahu in začenejo vpiti o nekem »razrednem boju«, ki da jim preči od organizacije delavstva.

Na »Strokovno zvezo viničarjev« padajo zadnji čas očitki neke »razredne bojevnosti«. Se so danes v l. 1930. ljudje, ki nikakor ne morejo razumeti, da bi naj viničarjem pripadale iste naravne in državljanske pravice kakor vsem drugim. Dovoljujejo si iz svojih čisto osebnih povsem napačnih nazorov iznašati v imenu nekih gospodarskih organizacij, celo takih, s katerimi »Strokovna zveza viničarjev« nikoli ne more priti najmanj v dotiko, kaj šele v nasprotje, proteste, češ da ustvarjamo »razredni boj«, s katerim hočemo rušiti »solidarnost viničarjev z vinogradniki«, oziroma hočemo vse viničarje vznepeljiti, pa naj bodo v najboljših službenih ugodnostih. Po mnenju takih, ki si celo prisvajajo pravico uravnanja jezika na tehtnici socialnega življenja, je naša strokovna organizacija s svojimi ustanovami, podpornim in starostnim skladom ter sedaj ustanovljeno kreditno zadruge vse skupaj en sam »razredni boj« in nič drugega. Tako se nam je izrečno reklo. Res čudni nazori, katerih se sicer prav nič ne strašimo, vendar pa smo spričo stalnih napadov, podtakinj in denunciacij na državne oblasti prisiljeni, da povemo k temu tudi mi svoje.

»Razredni boj« ni to, kar bi se moglo imenovati razredno sovraštvo, katerega ravno hočejo naši organizaciji podtakniti. Kdor količikaj pozna gospodarsko-socialna vprašanja, bo to razumel in znal pravilno ločiti. Kdor je vsaj malo zasledoval naš viničarski pokret prav od njegovega početka pa do danes, je imel večkrat priliko prepričati se, da prav mi, in to iz našega katoliškega idejnega stališča vsako razredno sovraštvo odločno odklanjamo. Kakor hitro bi tega ne odklanjali nismo več krščanska strokovna organizacija, marveč marksistična ali če hočete komunistična. Resnični »razredni boj«, ki mu pravimo tudi borba za obstanek, je bil pred nami in bo do konca sveta in nas zaradi tega ne zadene nobena krivda.

Boriti se za življenje in obstoj svoje družine ima vsakdo pravico. Zato je tudi eksistenčna pravica vse prej kakor lastninska. Tako vidimo, da se danes bori kmet, obrtnik in duševni delavec. Zakaj bi se potem ne boril ročni delavec, ki je gotovo od vseh na najslabšem. Zakaj se nikoli ne podtika »razredni boj« kmetu ali inteligentu, zakaj baš zopet samo delavcu? Ali ni ročni delavec, pa naj si bo tudi viničar, vreden takega življenja, kakor vsi drugi?

V praktičnem življenju tudi ne drži trditve, da bi ne bilo v človeški družbi razredov. Vsakdo ve, da tovarniški delavec ni to, kar je tovarnar ali njegov ravnatelj, da pomočnik ni to, kar je njegov mojster, hlapec ni to, kar je gospodar, enako ni viničar to, kar je samostojen kmet ali vinogradnik! Tako obstoje danes razredi nižjih in višjih, premožnih in nemaničev. Kdor trdi, da viničarski stan sploh ne obstoji, da je vse to le nekak

kmetski stan, ne pozna ne kmeta ne viničarja.

»Razredni boj« se pojavlja povsod tam, kjer si hoče močnejši podrediti slabjšega v čim večje izkoriščanje. Kjer ni izkoriščevalca, tam ni izkoriščanega, tam tudi ni nikomur sila, da brani svoje pravice, torej tam ni »razrednega boja«. Večji pritisk, hujše izkoriščanje, večja postaja odporna sila. Ako smo se morali viničarji kdaj oglašati za naše pravice, bodisi, da smo s tiskom ali z govori morali kritizirati krivice, nismo niti najmanj s tem ustvarjali »razrednega boja«, ampak smo bili primorani sprejeti ga in voditi. In vodimo na ta način, da zahtevamo, da se viničarjem zvišajo plače od sedanjih 1, 2, 3 Din na primeren zaslужek, da se zniža 14 in 16 urno delo na dan, da se viničarje pri delu ne pretepa, da se jim ne grozi z nabitimi revolverji in puškami, da se izvaja v celoti viničarski red in vse določbe državnih zakonov, ki ščitijo viničarje pred izkoriščevanjem! To je naše delo! Ali more kdo ugovarjati? Mar je to »razredni boj«? Za tiste, ki nas denuncirajo državni oblasti, najbrže, ker drugega naše organizacije ne delajo!

Zato se prav nič ne more zvrčati krivda nekega »razrednega boja« na »Strokovno zvezo viničarjev« in na njene voditelje, ampak baš vsi tisti, ki svojim viničarjem plače odtrgujejo, jih po nedolžnem preganjanju, jim ne dajo živeti človeka vredno življenje, ki nečejo priznati in izvajati viničarskega reda, ki ne priznajo pravice svobodnega združevanja ter s tem državljanske ravnopravnosti, tisti, ki bi najrajši, če bi le mogli, onemogočili viničarjem sploh vsako stanovsko udejstvovanje, pa bodisi kulturno, strokovno ali zadržno, tisti so pravi krivci, tisti povzročajo, ustvarjajo in netijo »razredni boj« in večkrat celo pravo razredno sovraštvo!!! Vse take je treba v prvi vrsti obsoditi, ker je njih počenje s kulturnega stališča nečloveško in nekrščansko, iz socialnega stališča pa protizakonito in protidržavno.

Stališče nas organiziranih viničarjev pa je jasno. Hočemo najboljših odnosov z vsemi pametnimi in pravičnimi vinogradniki ter enako z njihovimi organizacijami. Celo bi si šteli v izredno čast, če bi jim mogli v borbi za izboljšanje perečih zadev vinogradništva postaviti v pomoč tudi moč naše organizacije, ker prospeh naših vinogradov je življenjskega pomena tudi za nas viničarje. Od naše strani ne prihaja nikak »razredni boj«, si ga ne želimo ter ga odklanjamo, ampak podajamo roko sloge za skupno stvar vseh, ki živimo od naših gor, vseh, ki delamo in se prištevamo k delovnemu ljudstvu.

Slov. Bistrica. Prišel je zopet čas, da se nekoliko oglašimo Slovenjebistričani v svojem delavskem listu, posebno pa za obletnico obstoja naše skupine viničarjev, katere je res lepo uspela. Pa kakor je že navada, da za veseljem pride žalost, tako je tudi pri nas prišel hudobni sejavec ter nam nasejal ljulike dvojih vrst, ki se imenujeta povišanje samega sebe ter spodrivanje tovariša. Da pa si ne bo kdo napačno predstavljal te vrste, moramo stvar nekoliko razjasniti.

Najde se mnogo viničarjev v tem lepem našem kraju, katerim je v največje veselje, svojem bližnjemu škodovati, ker se najrajši poslužujejo sredstva, bližnjega očrtni pri gospodarju ter mu s tem vzeti službo in stanovanje. Zopet se jih najde nekoliko druge vrste, kar je najbolj žalostno, da se čutijo celo užaljeni, če se jim reče viničar, ker hočejo biti »ekonomski«, »oskrbniki«, ter Bog ve

kaj še vse, čeprav jim tega šolska spravevala nikakor ne dovoljujejo.

Imeli smo sestanek, katerega so se udeležili večinoma vsi člani. Udeležilo se ga je pa tudi precej nečlanov. Na ta sestanek nam je centrala poslala tov. Petra Rozmana, ki je v skrajno kratkem času veliko in dobro govoril o potrebi naše organizacije.

Rudarji.

V pojasnilo prizadetim! V zadnjem času se med rudarji od raznih strani ustvarja nejasnost glede prijav v zadevi rent in pokojnin rudarjem, ki so bili svoječasno zaposleni v Nemčiji. Ta nejasnost je marsikatega rudarja zapeljala, da ni pravočasno uveljavil svoje pravice, ki mu jih daje tozadevna pogodba, sklenjena med našo državo in Nemčijo. Rok za prijave poteče z dnem 1. oktobra, zato je treba, da prizadeti v kolikor še niso prijavili, to takoj store. Ta rok pa velja le za one rudarje, katerim je bila od nemških zavarovalnic nezgodna renta ali pokojnina že priznana, pa se jim je izplačevanje ustavilo, ker bivajo v naši državi. Dalje tudi za one, ki imajo pravico do rente ali pokojnine iz zaposlitve v Nemčiji, pa jim dosedaj teh pravic ni bilo mogoče uveljaviti.

Oni rudarji, ki so bili svoječasno gotovo dobo zaposleni v Nemčiji in so sedaj zaposleni kot aktivni rudarji v Jugoslaviji, bodo uveljavili svoje pravice čim bodo stopili v pokoj in se jim bodo v pokojnino štela leta, ki so jih odslužili v Nemčiji, čim bodo prenesli dokaze o resničnosti zaposlitve. Tem rudarjem se sedaj ni treba prijavljati, pač pa naj skrbijo, da si bodo pravočasno oskrbeli potrdila o neresničnosti zaposlitve, če istih še nimajo. Središnji urad za zavarovanje delavcev, kateri je od ministrstva pooblaščen, da uredi vse potrebno, da prizadeti uveljavijo svoje pravice po tozadevni pogodbi, je glede postopanja prijave izdal sledeča navodila. Prijave, ki bi jih prizadeti osebno predložili Okrožnim uradom za zavarovanje delavcev ali njihovim ekspozituram, se morajo vzeti na zapisnik. Vsaka prijava mora biti opremljena s potrebnimi dokazilnimi dokumenti (odlok, s katerim je bila od nemške zavarovalnice priznana renta oziroma pokojnina. Odlok, s katerim je bila renta oziroma pokojnina ustavljena. Tisti, katerim renta oziroma pokojnina ni bila priznana, pa so mnenja, da imajo po pogodbi pravico, morajo predložiti dokaze, da so bili zaposleni oziroma, da so bili člani nemških zavarovalnic. V slučaju, da prizadeti ne posedujejo potrebnih dokumentov, morajo navesti, kje se ti dokumenti nahajajo in se mora ta okolnost v zapisniku izrečno navesti. Prijavna inštanca pa mora hitrim potom vprašati za te dokumente in jih priložiti k prijavi. Prijave in zapisnike, opremljene s potrebnimi dokumenti, ki jih prinesejo interesi, okrožni urad očnoso njihove ekspoziture, morajo še isti dan odposlati središnjemu uradu za zavarovanje delavcev. Isto velja tudi za člane bratovskih skladnic, ki naj svoje prijave predložijo krajevnim bratovskim skladnicam. Kdor prijave še ni izvršil, naj to čimprej stori.

Zagorje. V nedeljo 21. t. m. se je vršil v Zadržnem domu redni mesečni sestanek rudarjev. Na sestanku so se obravnavala važna rudarska vprašanja. Udeležba je bila dovoljna, vendar smo pogrešali precej tovarišev, ki se v glavnem zbog brezbriznosti sestanka niso udeležili. Zastopnik centrale nam je stvarno obrazložil aktualna rudarska vprašanja ter nas opozoril na bodoče delo, ki čaka rudarske organizacije na polju izboljšanja sedanjega položaja rudarjev.

Na vprašanje, kaj ima rudar pričakovati od neke »enotne« organizacije, ki se v zadnjem času zelo propagira med rudarji, je zastopnik izjavil, da nobena organizacija ne bo rešila rudarskega vprašanja vse do tedaj, dokler rudarji svojih razmer sami ne bodo spoznali in tudi sami prišli za delo v organizaciji. Ne gre za ime in naslov organizacije, pač pa gre za njih delo, njih delo pa bo samo tedaj uspešno, kadar bo sleherni rudar organiziran in tudi aktivno delujoč član organizacije. Po vsestranskem razmotrivanju o razmahu organizacije je tovariš predsednik sestanka zaključil s pozivom, da se bodočih sestankov člani v polnem številu udeležujejo.

Nameščenci.

Od notranjega ministrstva smo dobili preko banske uprave obvestilo, da je ministrstvo notranjih del, oddelek za državno zaščito, odobrilo z razpisom z dne 7. avgusta t. l. spremembo pravil Strokovne skupine priv. in trg. nameščencev v Ljubljani v Strokovno zvezo priv. in trg. nameščencev Jugoslavije. »Zveza« ima svoj delokrog po vsej Jugoslaviji in more snovati po vseh krajih podružnice. Ime in nov naslov organizacije naj vzamejo vsi člani v in izven Ljubljane na znanje. Prvi občni zbor po novih pravilih se bo vršil v običajnem času. Če bi kje želeli navodil za snovanje podružnic, naj se vsakdo javi na novi naslov organizacije.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Zbog krize, ki vlada v kamnoseški industriji, se nekaterih delavcev polšača popustljivost napram organizaciji in njenemu delu. Krize, ki vlada danes skoraj v vseh panogah industrije, ni kriva organizacija in njeni člani, kar zelo radi govorijo in razširjajo neorganiziranci, marveč so ti vzroki mnogo globlji, ki segajo popolnoma drugam kakor v strokovne organizacije. Mi vsi stojimo danes pred težkim problemom, skušati obdržati delavske pridobitve in pravice, pomagati bednemu brezposelnemu delavstvu, ki ga podjetje postavi na ceto. Kdo je potem tisti, ki se v bedi in revščini spomni delavca trpina. Strokovna organizacija! Da, tudi mnogih, ki je prej niso poznali in so vedno imeli za njo le pikre besede. Sicer bi se dalo v tem slučaju tudi iz lastnih sredstev nekaj pomagati, toda ob vsaki priliki, ko se je poudarjala važnost podpornih fondov, smo našli gluha ušesa. Samo par dinarčkov bi vsak član mesečno žrtvoval, pa bi imeli danes tovariši, ki so brezposelni veliko lažje stališče. Tovariši! Popravimo to, kar smo zagrešili in skušajmo sedaj iti v tem oziru na delo, kajti mič ne vemo, kako se zna priti in kaj se bo z nami godilo v dogledni bodočnosti. Trpljenje naših tovarišev naj nam bo v resno svarilo in pouk, da je le z združenimi močmi mogoče podvzeti kakšne večje podpirne akcije, ki lajšajo delavsko bedo in gorje.

Tovariši! Med nami samimi je vse premalo pozitivnega dela zato tudi naši uspehi niso to, kar bi morali biti. Na sestanku, ki se je vršil v nedeljo 21. t. m., smo ugotovili, da je nujno potrebno, da se začne z resnim delom. Prvo, kar moramo urediti, naj bodo naši podporni fond. Težko je govoriti o tem, ko bi morali delati načrte za druge bolj važne stvari.

Prihodnji mesec imamo namen prirediti v obeh kamnolomih sestanke za vse delavstvo, ali je organizirano ali ne. Ob tej priliki naj bi se odločilo, kakšno naj bo naše delo v bodočnosti, kako ustvariti podporne sklade, da bodo v slučaju nesreče in potrebe res nudili pomoč prizadetemu delavstvu. Mnenja smo, da bodo vsi, ki vsaj malo razumejo težko situacijo, v kateri se danes delavstvo nahaja, pomagali ustvariti sebi in svojim boljše bodočnost. Ta pa je mogoča le v strokovni organizaciji, katero pa vodijo in v njej odločujejo trezni in pametni delavci sami, ker so prav za prav oni sami strgov. organizacija ne pa centrala ali kdo izmed posameznih voditeljev, ki samo vodi in daje smer. Tovariši samo v delu in sicer nas delavcev samih je mogoča rešitev delavstva iz teh žalostnih razmer. — Kamnosek.

Krekova mladina.

Koroška Bela. Občni zbor naše družine se bo vršil 5. oktobra ob 11 v cerkveni hiši št. 34. Vabimo vse tovariše in prijatelje, da se občnega zbora gotovo udeležijo.

Vrhnika. V nedeljo 28. septembra se bo vršil ob 3 popoldne prvi občni zbor naše družine. Za vse člane velja udeležba dolžnost. Vabimo pa tudi vse prijatelje, da pridejo na občni zbor. Živi!

DELAVCI! DELAVCI!

Vsi na

delavski tabor k Sv. Ožboldu ob Dravi v nedeljo dne 28. septembra 1930. Govorita tovariša Jan Šedivy in Joško Rozman.

Dravska dolina strni se v eno celoto!

Nova politika v Jugoslaviji.

Pod naslovom »Nova era« prinaša »Delavska politika« sledeč zanimiv članek: Izjave vlade v Beogradu napovedujejo v Jugoslaviji novo ero razvoja. Režim skuša po svojih lastnih izjavah koncentrirati politične in gospodarske sile v novi vsedržavni grupaciji, ki naj bi tvorila bodočo državno stranko. Prenehati mora vsakršen regionalni, plemenski in verski idiom, ki bi ogrožal državno edinstvo. To je cilj zadnjih deklaracij vlade.

V deklaracijah je prav za prav poudarjena le državna miselnost, ki je podlaga za vsako meščansko državo, ker smatra sedanja vlada, da te miselnosti prej ni bilo.

V resnici je izgledalo na zunaj, da tvorijo to državo razni elementi, ki bi radi imeli nove državne meje, morda novo vojno, in doma razne zgodovinske, verske in plemenske privilegije, ki v današnji dobi nimajo več pomena. Ali to so bili le posamezniki, večinoma meščanski demagogi, kakor danes razvoj jasno kaže. Glavni vzrok razmeram, poleg ideološke naivnosti, je bilo pomanjkanje čuta za demokracijo in odgovornosti na celi črti...

Stranke so bile skoraj brez izjeme nedosledne, nezanesljive, da ne bomo rekli neznane ali brezprogramatične. To je jako značilno, a tudi jako karakteristično znamenje večine bivših političnih strank — za bodočnost.

Vladne deklaracije govore torej samo o stranki z državno miselnostjo. Pri tem vlada nedvomno misli in želi, da dobi v novo stranko svoje najboljše značaje.

Deklaracije vlade pa vsaj dosedaj še ne omenjajo socialnopolitičnih grupacij v državi. Državna miselnost je pojem, ki sicer ustvarja socialno in politično celoto, v kateri imamo različne interese, socialne, gospodarske, časni tudi kulturne. Te interese pa mora ta pisana družba reševati med seboj, kar šele pomeni politično življenje v edinstveni državi. Državna miselnost še ni politika, državna miselnost je čut skupnosti, ki ustvarja meje, v katerem se giblje javno življenje.

Neobhodno potrebno je torej, da se da razmaha tudi tem interesom, predvsem delavskim, ki brez političnega udejstvovanja ne morejo braniti svojih najvitalnejših socialnih interesov.

V stranki, ki bi bila samo ideološko za edinstvenost države, ne bi se mogla reševati druga ožja, zlasti ne socialnopolitična vprašanja, ker so to vprašanja delavskega razreda, ki v novi stranki, ki bo predvsem meščanska, podjetniška, ne bi dobil odgovarjajočega zastopstva.

Martin Satler — osemdesetletnik.

Naši prvi delavci praznujejo svoje jubileje. Dne 17. marca letos je praznoval svojo sedemdesetletnico naš Jože Gostinčar, pretekli teden pa je praznoval svojo osemdesetletnico Martin Satler iz Društvene ulice v Mostah pri Ljubljani. V svoji visoki starosti še vedno hodi po mestu in se počuti še prav čilega kot naš Gostinčar v Vižmarjih, ki prav tako še neprestano posega v organizacijsko življenje našega delavstva in se je ob neki zadnji priliki pokazal še tako mladega, da je na svojem vrtu zlezel na jablano in trgjal jabolka, kot da je star 40 let. Prav tako so pri svojih visokih letih mladeniški skoraj vsi, sedaj še živeči naši veterani kot Keršič, Ziller, Burkelje in drugi. Vsi so več ali manj v visokih letih in človek bi pričakoval, da so ostareli tudi po duhu in živahnosti, toda ako jih opazujemo pri njihovem vsakdanjem življenju, dobimo vtis, da nas njihova prava starost vara.

Odkod vendar le izhaja njihova mladeniška živahnost? Že rajni dr. Krek je vedno pripovedoval, da človek mora biti vedno mlad. Niso si mogli ustaviti njihova življenjska leta, ki so neizprosno sledila eno drugemu, saj vendar dokazujejo to njihovi jubileji, ohranili pa so si svojo duševno mladost. Z zavestjo v duhu, da je pot krščanske delavske organizacije prava, so se pridružili dr. Kreku in z največjim ognjem in požrtvovalnostjo sodelovali v organizaciji. Vsak uspeh organizacije jih je razveselil, vsaka težava jih je združila v nepremagljivo četo in tako so tudi silne težave ramo ob ramo preživeli prav tako z veseljem. Iz dneva v dan, iz leta v leto so živeli samo za organizacijo. Neprestane seje, sestanki, shodi in izleti, to je bilo njihovo življenje. Prospehi delavske organizacije jim je bila edina skrb v življenju. Ker so tako usmerili svoje življenje, so jim bridkosti v svojem lastnem življenju prizadejale veliko manj nepriključnosti drugemu, ki mu je življenje edini smoter, ki mu živi. S tem, da so svoje življenje podredili javnemu delavskemu blagru, ko so živeli vsi skupaj za enega in eden za vse, so ostali vedno mladi in njihova mladost izžareva še v njihovih visokih letih.

Življenje enega ali drugega našega veterana dokazuje, da so si morali s trdim delom služiti svoj kruh in niso imeli v življenju Bog ve koliko prijetnih dni. Pa vendar le praznujejo svoje jubileje z velikim veseljem, kajti njihovi spomini so polni prijetnih ur, katere so pre-

živeli s svojimi tovariši v delu za organizacijo. V svesti si, da so delali prav in hodili po pravi poti, jim razveseljuje njihovo starost in gojijo le eno željo, da bi krščanska delavska organizacija, kateri so posvetili ves svoj prosti čas, čimbolj uspevala, se razširjala in čimprej dovedla vse delavstvo do prave zadovoljnosti in blagostanja.

S hvaležnostjo se ob sličnem jubileju spominjamo vsakega našega veterana ter mu želimo, da bi preživel še mnogo let v zadovoljnosti, prav tako pa tudi našega Satlerja, ki je eden najstarejših naših veteranov. Naj bi naša delavska mladina prelistala knjigo življenja teh naših starih borcev in marsikaj bo dobila v nji dobrega za svoje življenje in z večjim veseljem se bo poprijela dela v krščanski delavski organizaciji v svojo lastno korist.

Otroška kolonija.

Pri nas so se razmeroma malo poznana mladinska taborenja. Gojijo jih mladinske organizacije, ki imajo za cilj vzgojo mladine po metodah skavtizma. Njihovo geslo se ponavadi glasi: **Nazaj k naravi!** Mi, Slovenci, tega klica ne razumemo prav in ga ne upoštevamo. Slovenska dežela še ni tolikanj industrializirana in pomeščanjena, da bi bila potreba po večjem stiku z naravo na splošno tako pereča. Vsa naša mesta so v primeri z vele mesti, kakor so Dunaj, Pariz, Berlin i. dr. komaj podeželska mesteca. V vele mestih je najti otroka v višjih razredih osnovne šole, ki še niso videli drevesa, ne krave, ki ne vedo odkod mleko in odkod moka.

Čeprav je pri nas v tem oziru dokaj boljše, vendar ne smemo prezreti velike potrebe takih taborenj, saj je tudi pri nas mnogo otrok, ki ne morejo v poletnem času s svojimi starši na letovišče in na morje, kakor otroci bogatinov, temveč morajo slejkoprej bivati v zatohlih stanovanjih, na prašni in smradljivi ulici tovarn. To je naša delavska mladina.

»Borci«, t. j. skavtska organizacija v okviru Krekove mladine, je priredila v teku svojega obstoja že štiri taborenja. Vsako je bilo boljše od prejšnjega. Iz vsakega taborenja so se vrnili fantje zdravi, zagoreli in vsi navdušeni za novo taborenje. Kdor je bil enkrat na taborenju, tudi drugič ne bo izostal. V boljšo informacijo naj sledi kratek in površen opis borčevskega tabora. Na ravnini ob reki in v bližini pitne vode se postavijo šotori v obliki polkroga ali kako drugače. V sredi šotorišča je ognjišče za taborni ogenj, krog njega pa so razpostavljeni sedeži, na katerih sede taborniki ob večernem zboru. Ta ogenj ne sme nikoli ugasniti. Poleg tega je v šotorišču še jambor z zastavo in taborno znamenje, imenovano totem. Taborna družina ima svojega poglavarja, ki se imenuje taborni. On je kakor oče v družini. Skrbi za red, izdeluje programe dnevnega dela, daje povelja in navodila, uči, vodi, igra itd. Za hrano skrbi taborni kuhar s svojimi pomočniki. Vse življenje v taboru je urejeno zelo smoterno. Določen je čas za pouk, za zabavo, za igre in sport, za počitek, za vse. V dobro urejenem taboru ni nobena ura nezmislno završena. Poučnega dovolj, romantike in zabave na pretek.

Večje in dalj časa trajajoče taborenje, ki ima predvsem namen, da si bolelni otroci opomorejo, imenujemo kolonijo. Letos smo imeli v Bodešah v sosesčini kolonijo trboveljskih Gozdovnikov, v kateri si je krepilo zdravje okrog sto rudarskih otrok, ki jih je poslala tja trboveljska občina in druge korporacije na predlog zdravnika. Tako kolonijo namerava prirediti Vrhovni stan Borcev prihodnje leto o počitnicah. V pošteb bi rišli predvsem otroci strokovno organiziranih delavskih staršev. Stroški so preračunjeni za vsakega udeleženca po 10—12 Din na dan. V tem je obsežena štirikratna dnevna hrana, stroški za vzdrževanje tabora in morebitna odškodnina lastniku zemljišča. Vsakdo mora priznati, da je to prava malenkost, zlasti če upoštevamo, da znaša pri tovrstnih odgibanjih v Nemčiji tabor-

Boj za petrolej

(Nadaljevanje.)

Le čuditi se moremo, odkod je angleška vlada že tedaj zvedela za toliko važnost petroleja, ko je vendar ostali svet se o tem prepričal šele v svetovni vojni. Bil je to vojak. Da gorilno olje dvigne vrednost vojnega brodograja za 50 odstotkov, je danes pač neoporekna resnica, ali tedaj je izgledalo kot največja bedastota, ko je začel admiral lord Fisher to pridigovati angleški vladi. »Prehod h kurjenju z oljem bo ojačilo moč angleškega vojnega brodograja za celo tretjino, ker bo moglo polniti svoje zaloge kar na odprtem morju in celo pred sovražnimi pristanišči. Poleg tega se bo lahko dosegla večja hitrost ladij, kar je prav za prav vse. Naravno se bo zmanjšala tudi potreba po številu osebja, gotovo za več kot polovico. Ladja, ki se kuri z oljem, je vsak hip pripravljena za boj, dočim ona na pogon s premogom ne. Premog se v skladišču kvari, olje ne. Zločinska nemurnost je, če jemljemo še nadalje premog na krov vojnih ladij.«

Lord Fisher ni našel le prave metode, ampak tudi pravga moža za uresničenje teh svojih načrtov. Ta mož je bil do tedaj neznan nizozemski namesteneec zastopnik nizozemske Royal Dutch petrolejske družbe in je zrastle ter ga je admiral označil v svojem poročilu angleški vladi kot napoleonskega v njegovi predrznosti in kot Cromwella kar tiče temeljitosti. — Henry Deterding je ime tega novega Napoleona.

Prognosti lorda Fisherja je dokazal vso njeno upravičenost. Razširil je petrolejska ležišča družbe Dutch v več kot 10 državah, skrbel za razširjenje angleške kontrole nad kapitalom tega internacionalnega trasta in zvezal z njim an-

gleško petrolejsko družbo Shell in tako ustvaril najmočnejši svetovni petrolejski trust Dutch-Shell. Postal je angleški državljani in vlada mu je dala lordski naslov. Tedaj je začel v širokem stilu voditi angleško zunanjo politiko. Leta 1913. je priznal pred komisijo za petrolejska vprašanja, da ima že v rokah večino kapitala v Rumuniji, Rusiji, Kaliforniji, v Nizozemski Indiji in v Meki. Istočasno je opazila družba Anglo-Persian, da je že docela obkrožil Meopotamijo in Perzijo te ogromne dosejke še nedotaknjene pokrajine, ki kar smrdijo po petroleju. Vsa Anglija je prisluškovala akcijam tega novega Napoleona in se pripravljala na vojno, katere izbruh je napovedal lord Fisher že pred celim desetletjem skoraj za leto točno. Skupini Fisher Deterding se je pridružila še politična moč skupine okoli Winstonona Churchilla, ki je bil tedaj prvi lord admiraltete in je baš leto dni pred svetovno vojno v angleškem parlamentu odkril vso politiko: »Naš končni cilj je, da postane admiralteta čimbolj neodvisen posestnik in producent lastne potrebe tekočih gorilnih snovi.«

Za ta cilj je z vso močjo delala tudi angleška vlada. Iztegnila je svojo roko po Mosul. Angleži so imeli v turški petrolejski družbi eno tretjino kapitala, ostali dve pa Turki in Nemci. Že po nekaj mesecih pa je imela angleška vlada v rokah tri četrtine, pustivši Nemcem eno četrtino, Turki pa so docela izgubili svoje pravice. Obenem je angleška vlada kupila večino delnic Anglo-Persian družbe in si s tem pridobila monopol na večji del perzijskih ležišč za 48 let.

Prišel je avgust leta 1914. Churchillova pripravljenost je bila »upravičena« — vsaj je bila vojna tu. Lord Fisher je bil upravičen — petrolej je bil odloču-

joče orožje na morju, na suhem in v zraku. In tedaj je šele v vsej veličini zrastle postava moža, ki je vso to orjaško imperialistično politiko vodil vse od početka.

Toda vojna je postavila zahteve, katerim tudi Deterding ni bil dorasel. »Od začetka vojne je bil petrolej glavno sredstvo in predpogoj za zmago zaveznikov« — je dejal lord Curzon. Vlade so imenoval petrolejske ministre in zavezniki so napravili poseben mednarodni petrolejski svet za razdelitev dragocene tekočine. Grozilo je pomanjkanje, kajti angleška flota je kurila 45 % svojih ladij s petrolejem in na vseh frontah so rabili avtomobili in novi tanki ter aeroplani vedno večje množine bencina. Nemčija je bila odrezana od dežel, iz katerih je pritakal petrolej in je bila primorana rabiti nadomestne snovi, obenem pa je skušala svoje sovražnike spraviti v isti položaj in je naperila svojo podmorsko vojsko posebno zoper ladje zaveznikov, ki so vozile petrolej, tako, da je leta 1917. zbog pomanjkanja petroleja že grozila kapitulacija zaveznikov. Tedaj je poslal Clemenceau svoj slavni klic na prezidenta Wilsona. »Usahnitev zalog petroleja pomeni popolno razorožitev naših armad in nas more pripraviti do sklenitve neugodnega miru,« je pisal stari tiger. Ko je bila vojna pri kraju, je izjavil Curzon, da so Združene države dobavljale zaveznikom preko 80 % petroleja za njihove armade.

Petrolej je bil tedaj glavno orožje za vojno na suhem in na morju in je postal tudi predmet najhujših bojov. To poudarjajo spomini Angležev admirala Fisherja, municij, ministra Churchilla, Nemca Ludendorfa in drugih. Želja, da bi si za uspešno nadaljevanje vojne ustvarili petrolejske rezerve in okrepili svoje gospodarstvo po vojni, nam pojas-

njuje velik del angleških vojaških operacij na Iraku, turški napad na Baku. Isti cilj so imeli nemški pohodi v Galicijo, Rumunijo in na Kavkaz. Angleška vlada je skušala po premirju spraviti kontrolo glavnih petrolejskih vrelcev na svetu docela v svoje roke. Ustanovila se je državna petrolejska komisija. Že med vojno je vlada večkrat vzela akcije Dutch-Shell družbe angleškimi državljani. Nova komisija in Deterding sta regulirala angleško kontrolo. Sklenili so, da se čimprej ostali del ladij angleške vojne mornarice preuredi za kurjenje s petrolejem in zahtevali isto spremembo tudi v trgovski mornarici. Obenem pa so predvideli, da je potrebno nagromaditi v Angliji sami stalno rezervo petroleja, ki bi zadostovala za eno leto vojne.

Angleško zunanje ministrstvo je energično podpiralo vse zahteve Angležev pri raznih vladah na bližnjem vzhodu in drugje. Poleg Dutch-Shell sta bili ustanovljeni dve novi družbi naravnost s pomočjo vlade, ki naj bi služili kot predstraži Dutch-Shell trasta. V obeh teh družbah ima angleška vlada odločujočo moč in glavni vodja je isti Pretymann, ki je pred leti rešil družbo Anglo-Perzian za angleško vlado pred Amerikanci.

Načrt je izborni funkcioniral v veliko veselje poučenih krogov v Londonu. Že leta 1919. so londonski časopisi prinesli izjavo Pretymana, da je angleška vlada ob izbruhu svetovne vojne kljub svojim velikim interesom po vsem svetu kontrolirala le okoli 2 % petrolejskih zalog na svetu, sedaj pa da jih ima v rokah že skoraj polovico. Ta pregrupacija je morala dovesti do konfliktov med Anglijo in Amerikanci in tudi ameriško vlado samo priključiti na plan.

(Dalje.)

nina 2—3 marke, t. j. 27—40 Din na dan za vsakega tabornika. Kljub temu so njihova taborenja in kolonije sijajno obiskane, dasi jih je nešteto. To pa ne samo zato, ker jih je mnogo več nego nas, temveč predvsem zato, ker se zavedajo vrednosti takih taborenj za zdravje in družabno vzgojo mladine. Hrana na taboru mora biti dobra in obilna, ker prihajajo otroci k jedi lačni kot volkovi. Red in gibanje v čistem zraku jim napravi imeniten tek.

Borci seve nimajo nobenih denarnih virov, da bi mogli sami kogarkoli vzdrževati na taborenju. Navezani so le na prispevke udeležencev in na mile darove prijateljev. Prijatelj pa nimamo med bogatini, ker smo delavski. Delavec si mora sam pomagati. Sedaj je torej na vas, tovariši, da nam pomagate uresničiti veliki zamisel za prihodnje leto: dečjo kolonijo.

Čez hribe in doline...

Maribor. Koncem avgusta je umrl v Mariboru dolgoletni kurjač mestnega kopališča J. Grobnik. Ker je bil nastavljen, dobi žena pokojnino.

Pri mestni plinarni pa je 15. sept. umrl tam zaposleni monter Mihael Veiss. Omenjeni je bil zaposlen pri mestni plinarni nad 30 let. Mestna občina mariborska ima zaposleni več delavcev, ki imajo že 25—40 službenih let in kateri še vedno opravljajo svojo službo, ker pač s podoro Din 500.— mesečno ne morejo preživeti sebe in svoje družine. Ravno tukaj se kaže nujna potreba za uvedbo starostnega zavarovanja.

14. in 15. septembra se je mudila v Podbrežju pri Mariboru posebna komisija sestojeca iz delegatov mestne občine Maribor in Pobrežja. Komisija si je ogledala teren za izgraditev elektr. omrežja visoke in nizke napetosti. Kakor se vidi, se je vzela stvar resno v pretres ter se bo z delom kmalu pričelo, ko bodo ljudje pospravili svoje pridelke. Ravno te dni vrši mestno elektr.

podjetje merjenje in transakcijo. Elektrifikacija spodnjega dela Pobrežja, Zerkove do Brezja bo velike važnosti za razvoj mesta Maribora, zraven tega pa bo dobilo nekaj delavcev zaslužek.

Celje. Preteklo nedeljo je Krekova družina priredila svoj društveni izlet na goro Ojko. Kljub zelo slabemu vremenu nas je šlo na goro okoli 25 članov in prijateljev. Sv. mašo je daroval č. g. kaplan Gramola, za kar se mu iskreno zahvaljujemo, da je šel v tako slabem vremenu z nami. Imeli smo se prav dobro in smo se vsi zadovoljni vračali popoldan domov. Želimo si še več takih domačih izletov. — V družini se je začelo zopet živahno življenje in se pridno pripravljamo za jesensko sezono. Sestanke imamo redno vsako sredo in sicer lantje v bivšem orlovskem domu, dekleta pa v delavski zbornici. Vabimo fante in dekleta, ki imajo veselje do dramatike, da stopijo v našo vrsto.

Položaj kovinske industrije.

Belgija: Tu in tam je opaziti krizo ali vsaj njen začetek. Kriza pa je huda že v avtomobilski industriji. Rokodelstvo dobro kaže; mogoče nista temu zadnji vzrok razstavi v Lüttichu in Antwerpnu. V nekaterih panogah industrije je bila namera znižati plače, kar pa so organizacije preprečile po hudih bojih.

V Nemčiji vplivajo na vse gospodarstvo obveze zaradi plačevanja reparacij. Produkcija v težki industriji je od leta do leta manjša, l. 1930. pa prinaša krizo. Izvedba racionalizacije povzroča ustvaritev kartelov. Brezposelnost raste in število onih, ki iščejo delo, je vsak dan večje.

Francija zaposluje v kovinski industriji 1 milijon delavcev, brezposelnost je neznana stvar. Položaj ni ugoden le v avtomobilski industriji. Delavstvo je mnogo pridobilo z uvedbo prisilnega socialnega zavarovanja.

Avstrija trpi na izgubi ozemlja nasledstvenih držav. Kovinarjev je brezposelnih 30.000. Zakon proti terorju je razveljavil vse pogodbe socialistične organizacije z delodajalci, po katerem se je članarina odtrgovala od plače. Od tedaj socialisti izgubljajo, pridobivajo pa žal preveč nacionalistične rumene organizacije.

V Nizozemski se je položaj izboljšal. **V Švici** je nastopila kriza. Položaj glede organizacijskih razmer je podoben avstrijskemu.

V Poljski je nastopilo poslabšanje položaja v l. 1930. Pri socialni zakonodaji se vidi slabost strokovnih organizacij.

Madjarska industrija trpi, ker nima več v državi lastnih surovin. Kovinarjem gre slabo.

Razno.

O reviziji socialne zakonodaje je dalo ministristvo socialne politike tole pojasnilo:

V najkrajšem času namerava minister za soc. politiko in narodno zdravje g. Preka vzeti v proučevanje načrt zakona o zavarovanju delavcev. Šele po

njegovih opazkah bo načrt poslan vsem zainteresiranim delavskim in gospodarskim korporacijam, da ga prouče. Nato se bo vršila širša anketa o tem vprašanju o tem vprašanju. Temeljna načela v načrtu zakona za zavarovanje delavcev se niso izpremenila in je zato ostalo tudi zavarovanje za starost in onemoglost ter smrt. V nasprotju s starimi načrti zakonov bo temelj novega zavarovanja delavcev zmernejša finančna podlaga.

Govorniki na kongresu manjšin v Ženevi so bili proti Briandovemu načrtu Panevrope, ki bi bila organizirana po državah in ne po narodih. Poslali so Briandu tudi pismo v tem smislu.

Iz vodstva avstrijskega Heimwehra sta izstopila voditelja najhujših kričarjev in je vodstvo prevzel vodja zmerne struje knez Starhemberg.

Pogajanja med Gandijem in indijskim podkraljem so se razbila.

Kongres strokovnih delavskih organizacij v Nottinghamu je sprejel resolucijo o pokojninskem zavarovanju. Po tej resoluciji naj bi nad 60 let stari delavci stopili iz industrij. Prvotna resolucija je predlagala pokojnino pa 65. letu.

Mizarji in graditelji!

Naročajte vezane plošče (Sperplatten) le pri tvrdki »Posavina« d. d. za trgovino

in industrijo v Zagrebu, Petrinjska ulica 28, katera ima kod glavni zastopnik

za Jugoslavijo največjih tvornic na Poljskem in v Romuniji

najbogatejše skladišče vezanih plošč iz prvovrstne rusko-poljske

jelševine in romunske bukovine v vseh dimenzijah in debelinah.

Odpošilja s pošto in po železnici v vse kraje. — Zahtevajte cenike! — Išče mo zastopnike v vseh večjih krajih.

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermitte:

41

Kako sem ubila svojega otroka

Dominik je dvakrat prebral pismo. Nato se je bled ko stena vrnil proti »Ker—Mimie«, katere skriljasta streha se je bleščala sredi borov... Ozrl se je na Lolitino okno, ki je bilo polno rož, v grmovju na vrtu pa so ptiči radostno žvrgoleli...

Nasklonil se je na drevo in začutil solze v očeh. Nekaj hipov je tako slonel, potem pa se je odločno vzdignil in se skozi drevored napotil proti »Turkizu«.

Po glavi so mu vrvele najrazličnejše misli, iz katerih se je vedno bolj oblikovala ena: »Tako moram oditi, ne da bi komu kaj naznanil. Še danes! Še noč!«

Če komu pove svojo namero, da se misli vrniti, bo zanetil zopet strašen kreg in nemir... Če ne odpotuje, bo moral še zimo prebiti tukaj, ker njegovi materi menda strahovito ugaja toplina la Chaiseskega gozda in prijetna bližina vile »Ker—Mimie«... S tem pa bi bilo vsega konec in njegova slabotna volja bi kmalu splahnela.

Spoznal je, da mora človek v svojem življenju dostikrat zatisniti oči in zadušiti srce pa takoj pretrgati vse vezi, ne da bi predolgo razmišljal, sicer mu je za vselej zagrajena pot k cilju.

Ujcu in materi se pač ne bi udal, toliko poguma ima; samo če ne bi videl Lolitinih solznih oči, kajti potem bo njegova volja gotovo omahnila, kakor je včeraj na Pilierju.

Torej?

Bolestno je grebel po mislih, kjer mu je neprenehoma vstajalo ono staro vprašanje: »Ali ženska ali Bog?« Oba sta ga vabila, vsak ga je hotel zase.

Odločitev je bila čedalje trdnjša.

Nenadoma ga je zgrabila neka neznana sila, da se je po drugem drevoredu vrnil v svojo sobico in napisal pismo materi, ki je ni bilo doma. Pisal je, da mora po nekem nujnem opravku takoj v Pariz in da bo komaj še ujel parnik, ki ob štirih odhaja iz Noirmoutierja v Pornic, odkoder se bo z brzovlakom odpeljal v prestolnico.

Pismo je položil na materino mizo — poleg katere je ujec silovito smrčal — da ga bo lahko našla, ko se vrne. Hitro je zbral še nekaj najpotrebnejših stvari in jih zmetal v kovček.

Z ladje, ki je bila namenjena v Pornic, se je razlegnil žvižg sirene!

Ali žvižga šele prvi ali drugič ali morda — zadnjič? Dominikova ura je kazala ravno štiri. Morje naglo upada, zato poveljnik ladje najbrže ne bo čakal.

Kaj pa zdaj? Druga ladja odhaja komaj jutri ob sedmih. A kdo bo čakal tako dolgo!... Morebiti mu pa noč prinese kakšen svet?

Toda Dominik predobro pozna svojo omahljivost in v naprej ve, kakšen svet mu bo prinesla noč. Nič! Ko se je že odločil za nekaj, hoče vztrajati do konca! Ni je na svetu ovire, ki bi zadržala človeka, kateri ima pred očmi strašno besedo: »Hočem!«

Dominik se je domislil še neke druge poti, ki vodi z otoka, namreč po produ Goa. Ko bodo domači videli, da je odpotoval, bodo gotovo najprej hiteli v pristanišče, odhoder odhajajo vse ladje, zlasti boljše. Goa pa je samo zasilen prehod, ki služi revežem, slabšim voznikom in kramarjem, ki prihajajo sem na semnje. Pot je precej nevarna, ker o plimi morje zelo naraste in prenekaterega je že ujela voda, da jo je moral gaziti do kolen ali celo do pasu.

Bila je ravno oseka in Dominik je menil, da bo lahko o pravem času dospel do prve vasi na kopnem.

Kakor vsi slabiči, ki se bojijo, da ne bi omagali, je hotel Dominik precej izvršiti svoj načrt. Tiho je odšel iz hiše, zavil skozi vrt, da ga ne bi zapazil kak služabnik, krenil po ozki poti, ki je bila na obeh straneh obdana s trnjevo živo mejo, in se obrnil na desno, da ne bi več niti od daleč videl »Ker-Mimie«. Čemu tudi? Odločil se je, da zapusti vse in kocka je padla!

Dokler ni prišel mimo pošte, je stopal kar močeno hitro, da ne bi srečal kakšnega od mnogih znancev, ki so jih imeli na otoku.

Šele ko je prišel iz Noirmoutierja, je umeril korak.

V tem hipu nenadoma zadone s cerkvenega stolpa vsi zvonovi, da se je po vsem otoku razlegalo veselo pritrkavanje, kakor da slavijo zmago nad skušnjavo, ki je še ravnokar tako besnela. Spremljali so ga na poti mimo Guériniere tja do mrtvih slanih jezer in njihov glas mu je donel v ušesih še, ko je hitel mimo sive puščobe žalostnih in zapuščenih naselij Parée-Coupée, Maison Rouge, Billardiére Barbâtre, kjer se mu je zdelo, da mu hitro se vrteči mlini kličejo:

— Le podvizaj se, le! Sovražnik ti je za petami!

Kmalu je zapustil za seboj gaudinski in basotièreski gozd in zagledal rdečkasto luč svetilnika Goa, ki je žalostno razsvetljeval kole, zalite na nevarnih mestih.

Dominik ni še nikoli — niti na izletu — hodil tod. Od ljudi je slišal, da ob oseki — pa naj bo podnevi ali ponoči — dober pešec prav lahko pride na suho preden začne morje naraščati. Mnogo so pravili tudi, kako strašno je gledati naraščajoče morje, ko se od vseh strani zgrinjajo valovi, pljuskajo drug čez drugega in se zlivajo s potuhnjeno

naglico. Gorje tedaj popotniku ali vozniku, ki je prepozno odšel na pot! Če noče, da ga pogoltnjejo valovi, ni druge pomoči, kakor da se oprime kakega kola, ki stoji obrodu, in sredi nevarnih šumečih valov potrpežljivo čaka, dokler se mogočno morje ne pomiri in umakne.

Ponoči je pot po temrodu, ki je takoj na začetku pust, dolgočasen, umazan in strahovito žalosten, še neprijetnejša. Dominika pa je nanesla pot ravno ponoči.

Za trenutek je postal pred neskončno blatno cesto. Vendar se ni maral vrniti, ker so že vsi vedeli, da je odšel. Kar bo, bo, svoji usodi pojde nasproti!

Tedaj priropeče za njim neki ciganski voz. Oslíči so se ustavili in le z največjo težavo so jih pregnali z mesta, ker so se bali stopiti v vodo, na katero je velika svetilka risala trepetajoče krvave lise. Dominik je povpraševal, če bo še lahko o pravem času dosegel kopno; ko so mu odgovorili, da lahko, se je odpravil za njimi in hodil vedno v primerni razdalji od njih, ker ni bil prav nič razpoložen za pomenek.

Tako je korakal Dominik po produ kakor revni cigani, da mu je voda včasih segala do kolen... Na obeh straneh poti je težala grobna tišina, ki jo je samo zdaj pa zdaj presekala vreščé žvižg kake morske ptice. Na nekaterih mestih ni bilo videti ni poti ni obrobni kolov, in če ne bi imel Dominik pred seboj tega voza in ljudi, ki so prod očividno zelo dobro poznali, bi bil čisto lahko zašel preveč na desno ali na levo in se pogreznil v ono premikajoče se blato, ki ga nanaša plima po nasipu.

Kaj sedaj dela Lolita? Kaj premišljuje? — Gledal jo je, kako toči solze v svoji sobici in niti ne slutí, da je on tako blizu na tem žalostnemrodu.

Luna je za hip prodrla oblake in morje je zazarelo. Gazil je po vodi, ki mu je curljala s čevljev in se v blede mesečini modrikasto lesketala... Dominik ni vedel ali je vse to resnica ali se mu le sanja...

Nekoliko se je bil umiril in mračno hitel za cigani svoji usodi naproti... Nenadoma zaveje vlažen jugozapadni, ki ne prinaša nič dobrega, valovi postajajo silnejši in pogostejše pljuskajo ob skale...

— Hitro naprej, hitro! zakliče neki star cigan, ki je vedel, kaj to pomeni.

Pognali so osle in se uprli v voz.

Dominik jim je hotel pomagati, pa so dejali, da ni treba. Tako je popolnoma sam in zapuščen prehodil pot, ki bi bila tako prijetna, če... če...

Ni maral do konca razpletati misli, ki mu je bila najmanj ljuba in ki bi jo bil najrajši odrinil kolikor mogoče daleč od sebe, da mu nikdar več ne bi prišla na um.